

nravno popačila, da bodo hodili v mesta, da ne bodo več tako krotki kakor zdaj. Ali se kdo boji, da bi ljudstvo ne ostalo več tako omejeno in nevedno kakor zdaj?

A propos zaslužka fabrikantov. Pri zgradbi nove železnice bodo poleg fabrikantov železja, poleg stavbenikov itd. veliko zaslužili izdelovalci opeke in fabrikanti cementa. Za akcije cementne fabrike v Mojstrani se ljudje zdaj tako trgajo, da bolj ni mogoče. Ta tovarna je že zdaj plačevala 16 % dividendo. Pri zgradbi nove železnice zasluži toliko, da se bo dividenda gotovo podvojila. Tunel skozi goro mej Bohinjem in Sv. Lucijo se napravi namreč ves iz cementa, ker je svet peščen in istotako se napravi iz cementa tunel skozi Karavanke. Naravno je, da se bo tudi sicer rabilo silno mnogo cementa, in da bo imela tovarna v Mojstrani ogromen zaslužek.

Sami smo krivi, da pojde ta denar v tuje žepe, da tujci izkoriščajo ta zaklad naše zemlje. Gotovi osrečevalci ljudstva pravijo, da se mora podzidovanje blagostanja začeti s konsumnimi društvi, s prodajo cikoriije in šnopsa, s tem, da se ubijejo mali trgovci. Naše mnenje to ni. Naj bi bili ti snovatelji konsumov rajši ustvarjali produktivne zadrage. Rajni Amon, ustanovitelj mojstranske tovarne, je kupil ves svet, kjer se dobiva cement, za pravo bagatelo, takorekoč za nekaj grošev. Čez nekaj let ga je delniški družbi, ki je tovarno od njega prevzela, prodal za 75.000 gld. in delniška družba dela vzlic temu kak dobiček, da lahko plačuje 16 % dividende. Ko bi se bili domačini makar na zadružni podlagi lotili tega podjetja, bi denar ostal doma, in bi zaklad naše zemlje ne dajal dobička tujcu. Toda pri nas je prodaja cikoriije, facaneteljev, šnopsa in petjeta važnejše, ko vse drugo!

Ob sebi se umeje, da bo še vedno dosti zaslužiti, pri železnici. Svetujemo pa ljulem, naj ne pretiravajo. Pri odkupu zemljišč naj bodo posebno previdni. Bolje je, se iz lepa poravnati, kakor da se potom razlastitve svet lastniku vzame. Takisto je tudi pri vsem drugem. Poštene cene zahtevajte za vse, a ne od sile velike, zakaj pri današnjih razmerah si vsakdo lahko drugače pomore.

O pridelovanju breskev.

O pridelovanju finih namiznih breskev v odločno pravem vinorodnem podnebju hočemo spregovoriti še kaj več, ker pridelovanje po Vipavi, po Goriškem, okoli Trsta ter v Istri ni tako, kakoršno bi moralo biti. Napačno je to, da se breskev še vedno dosti preveč pomnožuje s koščicami, veliko premalo pa s požlahtnovanjem ali cepljenjem. Kjer se pa breskve požlahtnujejo, se večinom požlahtnujejo na neprave podlage, namreč na divje, iz koščice dobljene breskve. Tako požlahtnjevanje je vsled tega napačno, ker tako drevo veliko premalo časa trpi.

V 10, k večjemu 12 letih je po drevesu; ono vsahne vsled smolike.

Tako, iz koščic vzgojeno in cepljeno drevje pa zaradi smolike vsahne tem hitreje, ker se navadno, in sicer popolnoma napačno sadi v visoke, suhe vinogradske lege, namesto v bolj vlažne nižave. Breskev je namreč v svoji domovini v Perziji obvodna lesna rastlina, tako kakor naša vrba, topola, jelša. Dobri prijatelj (Vipavec), ki je svoj čas služil pri trgovinski mornarici kot častnik, mi je pripovedoval, da je ob bregovih perzijskih rek, po katerih se je vozil s čolnom, da bi dobil sladke pitne vode za ladijo, videl vse polno divjega breskovega drevja, polnega, kaj lepega in finega sadja. „Kar z vesli smo suvali v veje, segajoče čez vodo, in v čoln se nam je nasulo vse polno breskev“. Tako mi je pravil prijatelj.

Da breskev zahteva bolj vlažno lego in zemljo, to že dolgo vedo Francozi, prvi mojstri v pridelovanju najfinejših breskev. Zato pa ob breskovem drevju, gojenem v podobi tomerijskih špalirjev (brajd), v zemljo zakopavajo lončene posode, podobne sladkornim štokom, katere so na spodnjem koničastem koncu čez in čez preluknjane. V take posode natlačijo mahu in pa slabe žime (arovice), in kakor hitro pritisne vročina in nastane suša, zalivajo te posode z vodo, ki se potem polagoma scejah koreninam. In tako imajo Francozi do 30 in še več let stare breskove špalirje, na katerih pridelujejo najkrasnejše sadje. Pri nas pa breskev trpi, kakor že rečeno, k večjemu 10 do 12 let, tako da se niti izplača iz nje vzgajati špalirje.

Daljša trajnost breskovega drevesa v suhi legi ter zemlji se pa tudi s tem lahko doseže, da se cepi na tujo podlago, namesto sama nase. Breskev se torej ne cepi breskev, izrastlo iz koščice, na mandelj, na slivo, ali pa še celo na razšéliko (Steinweichsel, Prunus Machaleb). Požlahtnuje se pa breskev na te podlage z največjim uspehom z okulacijo, kajti s cepiči se breskev ne da uspešno požlahtniti. Na mandeljnu, bodi si na sladkem, še bolj pa na grenkem, se breskev z okulacijo kaj rada prime, in drevo trpi neprimerno dlje časa, kakor pa na svoji breskovi podlogi.

Na slivi ali na češplji izvršena okulacija se ne prime tako rada kakor na mandelju, toda drevo trpi še dlje časa. Najboljša sliva za podlogo breskvi je pač takozvana senžiljen (St. Julien), sliva drobnega, rume-nega sadu.

Na razšeliki se pa breskev prime jako nerada, toda če se prime, daje odločno najtrpežnejše drevo.

Ako bi naši Vipavci, Goričani, Istrijani, tržaški okoličani hoteli breskve pridelovati po francoskem vzoru, dobivali bi za nje lahko krasen denar. Če bi jih pa hoteli pridelovati po francoskem načinu, bi morali pač tako-le postopati. Pred vsem bi morali izbirati prave vrste in jih požlahtnovati na mandelj, slivo ali razšéliko. Dalje bi morali to drevje saditi v nizko ležeč vlažen svet, čez in čez globoko prekopan in pred burjo zavarovan, ne pa v najbolj suhe, visoke vinogradske lege. V

takih legah naj bi breskve vzgajali kot francoske ali tomerijske špalirje, katerim bi morali ob poletni vročini, posebno pa ob suši prilivati.

Vipavci, Goričani, Istrijani, tržaški okoličani naj bi torej napravljali breskove sadovnjake v pravem pomenu besede, v katerih bi vse breskovo drevje imeli akupaj vsajeno. To zemljo bi morali vsako leto obdelati ter večkrat zagnojiti. Med breskvami bi lahko pridelovali poljedelske ali zelenjadne rastline. Pridelovali bi pa tudi lahko razno jagodasto sadje, ki se tudi prav lahko v denar spravi, na pr. zgodnje maline, grozdjiče sv. Ivana, ali pa še celo zgodnje namizno grozdje, nizko vzgojevano. Dokler se breskve ne bodo pridelovale v takih sadovnjakih, in sicer v izdatni meri, ne bodo tako važno, drago plačevano trgovsko sadje, kakor so na Francoskem, dasi ni kakega vzroka, zaradi katerega bi ne mogle doseči take cene, kakor jo dosežejo francoske breskve.

Poučni in zabavni del.

Tragikomedija.

Povest iz prosvitljenega stoletja.

Že v zgodnji mladosti je Svitoslav Mirodolski svetu kazal, da bo njegov duh plaval nad navadnimi zemljani, že takrat se je javljalo v njegovi duši neko veselje, nagnenje do vzvišenosti. Komaj odrasel deček je govoril tako vzneseno, tako gladko in poetično, da se mu je vse čudilo. In ko je odraščal, tedaj je muza v njegovem srcu glasno in sladko pevala, pevala pesmi, ki se vzdigujejo visoko nad vsakdanjostjo: opeval je grške boginje Minervo, Venero, Gracije, priljubljene bogove Apolona, Amorja, opeval Vesno, Vile in blaženi raj slovanski, pozneje je čudovito napredoval in pesnil o solncu, luni in zvezdah . . . In ko so mu zasijala svitla leta odraslega mladeniča, bil mu je vir hipokrene le jeden, neusahljiv, bogat, oživljajoč vir: Zora Podgorska.

Svitoslav je izštudiral, potem se je pa ugospodaril na svojem obširnem posestvu, katero so mu oskrbovali posli, kajti tak opravke je bil v diamentralnem nasprotju z njegovimi nazori. Vsak dan je jezdaril iz gradu in nazaj, posedal po vrtovih in pesnil neprenehoma. Ah, kaka bitja so Šekspirova Julija, Dantejeva Beatrica, Schillerjeva Laura ob klavirju, Prešernova Julija, premišljeval je mladi pesnik. In tedaj mu je nekaj vzvrgel v duši, zablisknilo oko, pogledal je v jasno nebo in se zarotil, da naj ne vidi več svojega gradu, naj ne gleda več ljubeznjivega solnca, in naj se ne ozre več nagajivo-prijazni mesec nanj, oko v dveh tednih ne najde ideala, svoje Julije . . . Osedlati je dal konja, ogrnil jahalno obleko, vzela s sabo zvestega hektorja in odjezdil iz gradiča, svojega priporočujoč se vsem grškim in slovenskim boginjam, naj ga privedejo na cilj, naj mu skoro pokaže ideal, po katerem hrepeni in hlepi . . . Zlato solnce se je skrivalo za oblačke nad horicontom,

slednjič se je pa skrilo za strme gore in ni se menilo za jezdeca, ki ga je goreče prosil, naj mu še obseva obraz in kaže pot, naj ga njegovi žarki pogrejejo, kakor ga bodo žarki iz plamtečih očij boginje, katero išče . . . Neusmiljeno solnce ni slišalo ne prošenj, ne tožb in si zakrilo obličje . . . V naravi je vse umiralo in tihevalo . . . Le hladen veter je potegnil in Svitoslav Mirodolski je vzdihnil: „Le pibljajte vile s svojimi perotmi, da mi gasite ogenj, ki gori in žari v mojem srcu; hvala vam, rajske vile“. In videl jih je ko so se vrstile v kolo; zapele pesem v dveh ljubečih bitjih: in zaplesale okolu neke deve, ki je bila v sredi, poskakovale okoli nje, ji nagajale in pele o vitezu, ki bo prišel po njo. Mirodolskemu je vstrepetal srce, pognal je konja, da dohiti kolo, ki se je vrtelo pod njim, in čim bolj je dirjal konjič, tem bolj so se oddaljevale vile s krasno devo v sredi; še jedenkrat požene konja, — že je kolo pred njim — v tem hipu se pa razprše in izginejo izpred njegovih očij . . . Ob potoku se pa oglasi zbor žab, in vitez vsklikne: „Oh, zopet pojejo vile, ki so mi vzele deklico, katero je Amor meni namenil; vmes se razlega solo petje črvička in ščurka, ki tako blagodejno vpliva na ponočnega jahalca. „Bridka žalost ga obide“! Sam, zapuščen je na daljnem potu! In začel je mil v srce segajoč in dušo pretresajoč samogovor: „Ve vile, ki ste mi odvedle moj ideal, ki sedaj pevate ob potoku, dajte mi nazaj deklico, in sezidam Vam v bližnji gori krasan, sijajen grad! Vi ptiči, ki čričate z gora in tožite z mano, Vi drevesa, ki si mej sabo pravite zaljubljene reči, zalujte z mano zvezde, ki ste baš izšle, povejte mi, kako naj dobim svojo deklico, ah, in ti luna, ki si mi že tolikokrat zacelila globoke rane, pomagaj mi v nesreči, ozri se name, in ti hektor, vriskaj, da bo odmevalo po gorah in dolinah. Ti Živa, Vesna, Minerva in Venera, ki ste vsikdar tolažba mojega srca, Vam se izročim“. Narava je bila kot preje. „Hvala Vam, boginje; vidim, da vse žaluje z mano“. In nočni jezdec utihne. Tedaj mu pa odpove njegov nosilec Belec službo in njemu samemu leže utrujenost in zaspanec na oči. Pri bližnjem drevesu se ustavi in skoči raz konja, ga na rahlo priveže k drevesu, sam si razgrne plašč in dremlje gledajoč v lesketajoče zvezdice in misleč na njo: „Oh, da vem, pod katero zvezdo je, takoj uprem oči vanjo in najini pogledi bi se srečali“. V tem zaspi in sanja sanje srečnega, upajočega in srečo pričakujočega. Solčni žarki že objamejo lice, ko se tiči i nad zemljo i pod zemljo oglašajo in pojejo njemu v slavo . . . tedaj se pa prebudi, skoči kvišku, pogleda — ali Belca ni; samo zvesti hektor leži pod nogami, Svitoslav se čuti še bolj osamljenega in tuga mu stiska srce. Konja je le za skorjo drevesa privezal, in žival je dobila poželenje po senu, katerega že več kot poldneva ni uživala. — Zdirkala je po potu, po katerem je bila prišla z gospodarjem. Svitoslav Mirodolski vzame bič, zažvižga psu in odkoraka. Tri ure hodi in srečno dospe v neko vas. Tedaj mu pa moči pojemajo in komaj pride do prve hiše — kjer je bila gostilna —